

Vyhlášená výzkumná témata pro doktorský studijní program 2014/2015 pro obor pedagogická psychologie:

Metoda Second step – výzkum efektivity metody v českých podmínkách

Výzkumná oblast: Protektivní a rizikové faktory ve školním prostředí

Školitelka: PhDr. Eleonora Smékalová, Ph.D.

Metoda Second step pochází z amerického prostředí, nositelem licence je Committee for Children, Seattle, USA. Zaměřuje se na podporu rozvoje sociálního a emocionálního vývoje dítěte. V roce 2009 získalo licenci k používání této metody také Slovensko – díky slovenským kolegům, především prof. Gajdošové jsme měli možnost se s touto metodou seznámit na naší katedře. Několik kolegů získalo základní výcvik pro užívání této metody, zakoupili jsme pro naši katedru také nákladnou sadu karet pro využití metody v 1. – 3. ročníku ZŠ.

S ohledem na zájem škol o podporu v oblasti rozvíjení sociální a emocionálního vývoje dětí se jeví jako vhodné tuto metodu, která se osvědčila v řadě zemí světa, přeložit a výzkumně ověřit také v našich podmínkách. Cílem výzkumu bude vstoupit do v kontaktu s výše uvedenou organizací, získat povolení k vývoji české verze metody a následně ji výzkumně ověřit v našich podmínkách.

Předpokládáme návaznost tohoto výzkumného tématu na výzkumnou oblast prevence rizikového chování. Jde o výzkum směřující k využití v praxi, lze předpokládat zapojení školních psychologů spolupracujících s naší katedrou a studentů vyšších ročníků.

Velmi vhodné by bylo zapojení výzkumné aktivity doktoranda, který by se věnoval v teoretické části své práce východiskům preventivních metod rizikového chování a ve výzkumné části ověřování efektivity této metody na výzkumném vzorku škol české republiky.

Literatura:

Cartledge, G., Milburn, J. F. (1966). *Cultural Diversity and Social Skills Instruction: Understanding Ethnic and Gender Differences*. Champaign, IL: Research Press.

Comitee for Children (1992). *Second Step: A Violence Prevention Curriculum, Grades 1-3*. Seattle.

Gajdošová, E., Herényiová, G. (2006). *Rozvíjení emoční inteligence žáků*. Praha: Portál.

Goleman, D. (1997). *Emoční inteligence*. Praha: Columbus.

Heidbrink, H. (1997). *Psychologie morálního vývoje*. Praha: Portál.

Krejčová, L., Mertin, V. a kol. (2010). *Pedagogická intervence u žáků ZŠ*. Česká republika: Wolters Kluwer .

Miovský, M. a kol. (Ed.) (2010). *Primární prevence rizikového chování ve školství*. Praha: Univerzita Karlova, Sdružení SCAN.

Stuchlíková, I. A kol. (2005). *Zvládání emočních problémů žáků*. Praha: Portál.

Shapiro, L. E. (2009). *Emoční inteligence a její rozvoj*. Praha: Portál.

Procesy a prvky učící se organizace a jejich odraz v prožívání, chování a osobním rozvoji pracovníka

Vazba k výzkumnému tématu katedry: Individuální a skupinová zkušenost s pracovním prostředím

Výzkumná oblast: oblast psychologie práce, organizace a řízení

Školitel: doc. PhDr. Zdeněk Vtípil, CSc.

Téma vychází z oblastí pedagogické psychologie, psychologie učení, psychologie/sociologie práce a organizace, teorie a praxe managementu, psychologie organizačního chování, psychologie organizačního učení, psychologie organizační kultury. Teoretická část bude zahrnovat současné pojetí managementu (Vodáček, Vodáčková, 2009), systémový přístup k výkladu individuálního a organizačního chování (Cejthamr, Dědina, 2010, Bedrnová, 2011, Wagnerová, 2012), pojednání k současnému pojetí organizační kultury (Lukášová, 2011, Schein, 2010, Armstrong, 2010, Hofstede, Hofstede, 2006)), výklad koncepce učící se organizace ve vztahu k individuální, skupinové a organizační efektivnosti (Senge, 2007, Tichá, 2005), pasáž k dosavadním výzkumům v dané oblasti.

Empirická část bude obsahovat charakteristiky studovaných organizací, analýzy organizačních kultur (Hofstede, 1990, Barrett, 2006, 2008), analýzu stavu úrovně učící se organizace (Brooks, 2003, Beneš, 2013), komparace mezi organizacemi, resp. se žádoucími stavy, výstupy z měření relací proměnných organizační kultury, učící se organizace k vybraným proměnným efektivnosti, náměty k personální strategii zkoumaných organizací. Formulace vědeckého cíle práce bude vycházet z relací a komparací mezi vybranými proměnnými organizační kultury, stavu učící se organizace a proměnnými individuálního, resp. skupinového charakteru.

Literatura:

Armstrong, M. (2010). *Řízení lidských zdrojů. Nejnovější trendy a postupy*. Praha: Grada.

Barrett, R. (2006). *Building a Values-Driven Organization: A Whole System Approach to Cultural Transformation*. Oxford: Butterworth-Heinemann.

Barrett, R. (1998). *Liberating the Corporate Soul: Building a Visionary Organization*. Oxford: Butterworth-Heinemann.

Bedrnová, E. et al. (2011). *Management osobního rozvoje*. Praha: Management Press.

Beneš, M. (2013). *Andragogika*. Praha: Grada.

Brooks, I. (2003). *Firemní kultura. Jedinci, skupiny, organizace a jejich chování*. Brno: Computer Press.

Cejthamr, V., Dědina, J. (2010). *Management a organizační chování*. Praha: Grada.

Hofstede, G. et al. (1990). Measuring organizational cultures: a qualitative and quantitative study across twenty cases. *Administrative Science Quarterly*, 35, p. 286-316.

Hofstede, G., Hofstede, G. J. (2006). *Kultury a organizace. Software lidské mysli*. Praha: Linde.

Lukášová, R. (2011). *Organizační kultura a její změna*. Praha: Grada.

Schein, E. H. (2010). *Organizational Culture and Leadership*. San Francisco: Jossey-Bass.

Senge, P. M. (2007). *Pátá disciplína – teorie a praxe učící se organizace*. Praha: Management Press.

Tichá, I. (2005). *Učící se organizace*. Praha: Alfa Publishing.

Vodáček, L., Vodáčková, O. (2009). *Moderní management v teorii a praxi*. Praha: Management Press.

Wagnerová, I. (2012). *Psychologie práce a organizace. Nové poznatky*. Praha: Grada.

Vývoj efektivní screeningové diagnostiky faktorů vedoucích k rizikovému chování u žáků základních škol

Výzkumné oblasti: a) Diagnostika rizikových a protektivních faktorů a prevence rizikového chování u adolescentů
b) Dobrá praxe konstrukce testů obecných studijních předpokladů, znalostních testů a psychodiagnostických nástrojů
Školitel: Mgr. Miroslav Charvát, Ph.D.

Projekt je zaměřen na vývoj včasné a efektivní screeningové diagnostiky osobnostních, sociálních, behaviorálních a jiných charakteristik u žáků základních škol, na základě kterých je možné vyhledat žáky se zvýšenou pravděpodobností či tendencí ke vzniku a rozvoji rizikového chování. Hlavním východiskem je analýza doposud používaných českých i zahraničních psychodiagnostických nástrojů zaměřených na screening protektivních a rizikových faktorů, rizikového chování adolescentů a dalších souvisejících proměnných, které mohou mít prediktivní potenciál. Identifikace těchto proměnných a vztahů mezi nimi vychází z ucelených teoretických přístupů věnujících se rozvoji rizikového chování u adolescentů (Jessor, 1998; Fergus, & Zimmerman, 2005; Charvát, & Nevoralová, 2012). Specifický důraz bude kladem na závislostní chování. K tomuto účelu budou využita data a znalosti z již proběhnuvších výzkumů na Katedře psychologie FF UP, čímž se naváže na dosavadní týmovou práci (např. Dolejš, 2010; Čablová, Šťastná, Charvát, Maierová, Endrödiová, & Dolejš, 2011). Dále budou do projektu zahrnuty zkušenosti klíčových pracovníků z oblasti školství (školní psychologové, školní metodici prevence, pracovníci pedagogicko-psychologických poraden a pracovníci z neziskových organizací zaměřených na primárně preventivní programy) ze spolupracujících škol a partnerských organizací.

Na základě těchto analýz se budou další výzkumné snahy orientovat na vývoj nové originální metodiky zachycující celou škálu klíčových faktorů, které mají vliv na vznik sledovaného rizikového chování. Pro tento účel bude mimo jiné využito i potenciál počítačového adaptivního testování (Jelínek, Květoň, & Vobořil, 2011) a též fuzzy přístupu zaměřeného na vytěžování a systematizaci odborných úsudků a rozhodovacích procesů (Talašová, 2003). Dále se projekt zaměří na pilotní ověření funkčnosti takto navržené metody na dostatečně velkém výběrovém souboru žáků druhého stupně základních škol. Detailní rozbor takto získaných dat se posléze zaměří na psychometrické vlastnosti vyvíjené metody za využití postupů klasické testové teorie (CTT), teorie odpovědi na položku (IRT) popřípadě jiných vhodných metod posuzujících reliabilitu a validitu (Urbánek, Denglerová, & Širůček, 2011). Využití může tato metoda nelézt zejména v oblasti selektivní a indikované prevence rizikového chování ve školním kontextu, anebo též ve školním a výchovném poradenství (EMCDDA, 2009).

Literatura:

- Dolejš, M. (2010). *Efektivní včasná diagnostika rizikového chování u adolescentů*. Olomouc: Univerzita Palackého
- Čablová, L., Šťastná, L., Charvát, M., Maierová, E., Endrödiová, L., & Dolejš, M. (2011). Preventure—metoda krátké cílené intervence. *Adiktologie*.(11), 2, 92-98.
- European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (2009). Preventing later substance use disorders in at-risk children and adolescents: a review of the theory and evidence base of indicated prevention. *Thematic papers*. Office for Official Publications of the European Communities, Luxembourg
- Fergus, S., & Zimmerman, M. A. (2005). ADOLESCENT RESILIENCE: A Framework for Understanding Healthy Development in the Face of Risk. *Annual Review Of Public Health*, 26(1), 399-419.
- Charvát, M., & Nevoralová M. (2012). Faktory protektivní a rizikové. In: Miovský, M. a kol. (2012). *Výkladový slovník základních pojmů školské prevence rizikového chování*. Praha: Univerzita Karlova v Praze & Togga.
- Jelínek, M., Květoň, P., & Vobořil, D. (2011). *Testování v psychologii. Teorie odpovědi na položku a počítačové adaptivní testování*. Praha: Grada.
- Jessor, R. (1998). New perspectives on adolescent risk behavior. In Jessor, R. (ed.). 1998. *New Perspectives on Adolescent Risk Behavior*. New York: Cambridge University Press
- Talašová, J. (2003). *Fuzzy metody vícekritériálního hodnocení a rozhodování*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Urbánek, T., Denglerová, D., & Širůček, J. (2011). *Psychometrika. Měření v psychologii*. Praha: Portál.